

Результатом творчого пошуку В.О. Сухомлинського стали: «школа педагогічної майстерності», «школа педагогічної культури», «школа педагогічного досвіду», «індивідуальна творча лабораторія». Саме «Школа педагогічної культури» у Павлиші була важливою формою поширення досвіду керівництва педагогічним колективом з удосконалення його професіоналізму. В.О. Сухомлинський пропонував керівникам навчальних закладів дотримуватись таких вимог:

- визначати рівень педагогічної підготовленості вчителя;
- показувати шляхи удосконалення його педагогічної майстерності на зразок власної роботи;
- надавати допомогу у проведенні уроків, виховних, позакласних заходів;
- надавати допомогу у підготовці та використанні дидактичних матеріалів, наочних посібників;
- залучати всіх учителів школи до методичної роботи;
- проводити аналіз навчально-виховного процесу [6, 124].

Аналіз спадщини В.О. Сухомлинського дозволяє зробити висновок, що він тісно пов'язує формування культури педагогічного спілкування з культурою емоцій вчителя, яка полягає у здатності адекватно емоційно реагувати на різноманітні педагогічні ситуації, дотримуватись морально-психологічних норм.

Головним завданням учителя – є почути, зрозуміти, відчути серцем емоційний стан дітей і у відповідності до нього налаштуватись на плідне спілкування.

Список використаних джерел та літератури:

1. Васянович Г.П. Педагогічна етика: Навчально-методичний посібник / Г.П. Васянович – Львів, «Норма», 2005. – 344 с.
2. Луцюк А.М. Василь Сухомлинський про педагогічну майстерність учителя: [Монографія] / А.М. Луцюк. – Луцьк: Надстир'я, 2003. – 205 с.
3. Сухомлинський В.О. Моя педагогічна система / В.О. Сухомлинський // Рад школа. – 1988. – № 6. – С. 17-24.
4. Сухомлинський В.О. Сто порад учителю / В.О. Сухомлинський // Вибрані твори у 5-ти т. – К., 1976. – Т. 2. – 656 с.
5. Сухомлинський В.О. Розмова з молодим директором школи / В.О. Сухомлинський // Вибрані твори у 5-ти т. – К., 1976. – Т. 5. – 239 с.
6. Сухомлинський В.О. Павлівська середня школа / В.О. Сухомлинський // Вибр. тв. в 5-ти томах. – Т.4. – К.: Рад. шк., 1977. – 346 с.

Науковий керівник: к. пед. н, доцент Лещенко І. Т.

А. О. Павленко

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

ПИТАННЯ СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ У ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

Відомо, що сім'я – один із головних виховних інститутів, значення якого у формуванні особистості дитини важко переоцінити. Лише в сім'ї, під керівництвом та за допомогою батьків дитина пізнає навколишній світ у всіх його складностях і багатогранних проявах, тут проходить її громадське становлення, формується світогляд та естетичні смаки.

Сучасні батьки іноді не замислюються над значенням сім'ї у формуванні особистості дитини, виявляють свою педагогічну неграмотність, чим зашкоджують успішності шкільного навчання і виховання. Усе це зумовлює потребу глибшого вивчення проблем сімейного виховання педагогами, на чому наголошував і В. О. Сухомлинський. Як зазначали Ф. Рабле, Й. Песталоцці, М. Стельмахович, К. Ушинський, А. Макаренко та інші педагоги, сім'я – це перший мікроколектив, в якому закладаються основи фізичного, морального, інтелектуального розвитку дитини.

Погляди В. Сухомлинського на формування особистості дитини в умовах сім'ї та особливості організації окремих аспектів сімейного виховання завжди були і будуть актуальними, тому це і зумовило вибір теми дослідження.

В. О. Сухомлинський високо оцінив роль і значення сім'ї у вихованні молодого покоління. Сім'я є першоосновою суспільства, яка сприяє формуванню особистості. Педагог звертає увагу на те, що виховною та шляхетною силою для дітей вона стає тільки тоді, коли «батько і мати бачать високу мету свого життя, живуть в ім'я високих цілей, що звеличують їх в очах дитини» [3, с. 114].

Розглядаючи сім'ю як основу соціалізації особистості, В. О. Сухомлинський визначав мету виховання в сім'ї як «цілісний і гармонійний розвиток особистості, творення нової людини, адже в сім'ї шліфуються найтонші грані людини - громадянина, людини-трудівника, людини-культурної особистості» [1].

Сім'я – це справжня школа виховання сердечності, душевності, доброзичливості, це той виховний інститут, де закладаються основи всебічного розвитку особисті.

Василь Олександрович особливу увагу приділяв взаєминам членів сім'ї та їх значення для якісного виховання дитини. Він вважав, що у сім'ї між батьками і дітьми повинні панувати стосунки, які базуються на доброзичливості, відвертості, повазі. Розвиваючи думки відомого педагога, М. Г. Стельмахович основною умовою сімейного виховання вважає благополуччя сім'ї, що є міцним фундаментом, який базується на подружній вірності, любові до дітей. Важливо, щоб виховання особистості дитини у сім'ї здійснювалося на гуманістичних засадах.

На переконання В. О. Сухомлинського, дитинство є одним із найважливіших періодів людського життя для формування базового уявлення про добро і зло, справедливість і несправедливість, щирість і лицемірство, прекрасне й потворне. Насамперед батько і мати можуть викликати у малюка емоційне ставлення до події чи вчинку: активне захоплення чи засудження. Оперуючи поняттями «правильно» – «неправильно», «добре» – «погано», спираючись на багату дитячу фантазію та уяву, емоційність, батьки допомагають сформувати дитяче ставлення до подій [4, с. 302].

Усім відомі дитячі спостережливість і допитливість: малюки завдають чимало клопоту своїми нескінченними «як?», «чому?», «для чого?», «навіщо?». То зароджується й виявляється пізнавальний інтерес, потреба все дізнатись, зрозуміти, пояснити. В. Сухомлинський наголошував, що задовольняючи дитячу допитливість розумними, доступними відповідями, підтримуючи цікавість, батьки сприяють розвитку мислення й уяви дитини. Якщо ж батьки не заохочують пізнавальну діяльність, спостережливість, увагу, пам'ять і мислення у дітей, то зароджується психологія байдужості до природи, родини, знань, школи.

Педагог звертається до батьків із закликом вчити дітей спостерігати, пізнавати світ, міркувати, бути уважними до їхніх запитань, заохочувати і спрямовувати дитячу допитливість і, головне, не залишати дітей поза батьківською увагою, турботою про їхнє розумове зростання.

Автор «Батьківської педагогіки» дає практичні поради батькам як розвивати у дітей спостережливість, уміння орієнтуватися в різноманітних ситуаціях, мислити, міркувати, фантазувати. Оскільки думка й мислення дитини невіддільні від почуттів, процес спілкування має бути життєрадісним, захоплюючим. Водночас розвиток пізнавальних інтересів немислимий через застосування примусу, покарань або сухих формальних вимог. В. Сухомлинський пише: «Діти, на яких часто кричать, втрачають здатність сприймати найтонші відтінки почуттів інших людей, втрачають чутливість до правди, справедливості» [3, с. 99].

Важливим компонентом у вихованні в умовах сім'ї, як зазначає В. О. Сухомлинський, є підхід батьків до виконання своїх виховних обов'язків. Василь Олександрович наголошує: «Яка б у вас відповідальна, складна, творча робота не була на виробництві, – знайте, що вдома на вас чекає така ж відповідальна, так ж складна, така ж тонка робота – виховання дитини. Скрізь вас можна замінити іншим працівником – від сторожа на тваринницькій фермі до міністра; справжнього ж батька не замінить ніхто» [2, с. 51].

Особливу роль у сімейному вихованні педагог надавав матері, підкреслюючи культ матері, дух високого ставлення до жінки. Мати для Сухомлинського була джерелом людського життя і краси, найсвятішим і найпрекраснішим у житті людини. У розумі, почуттях, душевних пориваннях матері полягають перші витoki моральності. Важливо, як наголошував педагог, щоб у школі і сім'ї виховувалося у дітей шляхетне ставлення до жінки-матері.

Не менш важливе значення у сімейному вихованні В. О. Сухомлинський надавав і батькові. Його роль визначалася єдиним словом – відповідальність. Справжній батько – особистість сильна, яскраво виражена, людина мужня і мудра. Мужність чоловіка, батька, на думку Василя Олександровича, полягає в умінні захищати й оберігати жінку і дітей. Могутня духовна сила виховання закладена в тому, що діти вчаться дивитися на світ очима батька, вчаться у батька поважати, шанувати матір, жінку в цілому тощо.

На думку В. Сухомлинського, батьки, які все дозволяють своїм дітям, позбавляють їх щастя, яке неможливо купити, продати, передати в спадок. Не треба задовольняти всі потреби і бажання дитини, а необхідно їх окультурювати. «Культура людських бажань – це основний критерій сімейного виховання. Ми переконуємо матерів і батьків, що дати дітям щастя – це зробити їх бажання морально виправданими» [5, с. 580].

Батькам потрібно пам'ятати, що виховання – це творчий пошук, який не терпить бездумності та поспішних рішень. Уміння розуміти дитину, її стан і мотиви поведінки дозволяють найбільш вірно визначити відповідний підхід до неї. У будь-яких складних педагогічних ситуаціях батьки повинні враховувати почуття маленької людини, бачити в ній особистість, прагнути до взаєморозуміння, яке побудовано на повазі й довірі, справедливості в оцінці вчинків дітей, у своїх вимогах залишатися завжди доброзичливими. Часто кажуть: «Діти – дзеркало батьків» або «Які батьки, такі й діти», «Яблуко не далеко падає від яблуні». Звідси і висновок: все, що ми бачимо в дитині, вона приймає в першу чергу від батьків.

Отже, сім'я, на думку видатного педагога, має стати простором особистісної самореалізації дитини, засобом творення добра для інших людей і, відповідно, місцем самовдосконалення. Для реалізації таких функцій сім'ї важливо давати дитині належні уявлення про щасливу сім'ю, формувати у неї уважне ставлення до всіх її членів. Вивчення і аналіз педагогічного доробку В. О. Сухомлинського з проблем сімейного виховання на заняттях з педагогіки дає змогу стверджувати, що його ідеї нині є досить актуальними, мають велике теоретичне, історико-культурне і практичне значення у підготовці молоді до сімейного життя, майбутніх сімейних обов'язків.

Список використаної літератури:

5. Окремі аспекти сімейного виховання у педагогічній спадщині В. Сухомлинського – [Електронний ресурс] – Режим доступу – <https://www.cuspu.edu.ua/ua/conf-2017-09/sektsiia-1/6903-okremi-aspekty-simeynoho-vykhovannya-u-pedahohichniy-spadshchyni-v-o-sukhomlynsko>
6. Рацул А. Б. Особливості організації родинного виховання / А. Б. Рацул. – Кіровоград: 2002. – 82 с.
7. Сухомлинський В. О. Батьківська педагогіка / В. Сухомлинський. – Київ: 1978. – 263 с.
8. Тарасова С. Батьківська педагогіка у спадщині В. О. Сухомлинського / С. Тарасова // Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. – 2013. – №123. – С. 301 – 304.
9. Сухомлинський В. О. Ми продовжуємо себе в дітях / В. О. Сухомлинський // Вибр. тв. у 5 т. – Київ : 1977. – №5. – С. 578 – 584.

Науковий керівник: к. пед. н., доцент Лещенко І. Т.

А. Я. Пахомова

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

АКТУАЛЬНІСТЬ ПРИНЦИПІВ ПЕДАГОГІКИ СПІВРОБІТНИЦТВА О. А. ЗАХАРЕНКА В УМОВАХ ЗАПРОВАДЖЕННЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Нова українська школа – це ключова реформа Міністерства освіти і науки, яка має зупинити негативні тенденції та перетворити українську школу на важіль соціальної рівності та згуртованості, економічного розвитку і конкурентоспроможності України. Головна мета